

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง
ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19
*Relationship between Transformational Leadership and
Academic Affairs Administration for Schools in
Secondary Educational Service Area Office 19*

ปิยนันท์ จันทราลักษณ์*

airmfang2009@gmail.com

สุจินต์ อังกราวีรุทธ์**

ธรินธร นามวรรณ***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ตัวแปรที่ศึกษาประกอบด้วย ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา และการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูและผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 797 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้ ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีในการนำ ด้านการสร้างบารมี ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา ด้านการคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคล และด้านการสร้างแรงบันดาลใจ

*นิสิตระดับมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

**อาจารย์ ภาควิชาวิทยาศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

***อาจารย์ ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

2. การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 โดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

3. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ($r_{xy} = .36$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจึงควรนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้เป็นสารสนเทศในการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา

Abstract

The purposes of research were 1) to study the transformational leadership of school administrator 2) to study the academic affairs administration 3) to study the relationship between transformational leadership and academic affairs administration for schools in secondary educational service area office 19. The variables are the transformational leadership of school administrator and the academic affairs administration. The sample consisted of 797 school administrators and teachers, obtained using the stratified random sampling technique. The rating scale questionnaires were used in data collection. The statistics used in data analyses were mean, standard deviations and Pearson's product moment correlation coefficients.

The results were as follows:

1. The transformational leadership of school administrator in secondary educational service area office 19 as a whole and individual aspect was at a high level. The aspects with the highest average were good role model charisma, intellectual stimulation, individualized consideration and inspiration.

2. The academic affairs administration in secondary educational service area office 19 as a whole and individual aspect was at a high level. The aspects with the highest average were educational supervision, curriculum development, development of learning process, development of internal quality assurance and education standards.

3. The transformational leadership of school administrator as a whole aspect was positively related to the academic affairs administration for schools in secondary educational service area office 19 at the .01 level of significance ($r_{xy} = .36$).

The transformational leadership of school administrators related to the academic affairs administration. Therefore, educational administrations and those involved should use the results of this study as information for developing transformation leadership of educational administrators for benefits of managing education to be more efficient and more effective in the future.

Keywords : Relationship between Transformational Leadership, Academic Affairs Administration

บทนำ

ผู้บริหารนับว่ามีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา หากผู้บริหารเป็นผู้นำด้วยแล้วจะมีผลต่อการพัฒนาการศึกษาเป็นอย่างมาก โดยทั่วไปคุณลักษณะผู้บริหารที่ดี ตามแนวคิดของนักวิชาการทางการบริหารจัดการจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ดี มีปฏิภาณไหวพริบดี มีบุคลิกภาพดี มีความคิดริเริ่ม รู้จักปรับปรุงแก้ไข มีความสามารถในการโน้มน้าวจิตใจ มีความเข้าใจบุคคลทั่วไปและเข้าใจสังคมได้ดีมีความกระตือรือร้น มีวิจรรย์ญาณในการตัดสินใจที่ดี มีความอดทนและรับผิดชอบสูง มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ประสานงานได้ดี มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงและยอมรับนับถือ ผู้ซึ่งให้ความช่วยเหลือผู้อื่นและมีความยุติธรรม ลักษณะดังกล่าวไม่ได้หากันง่ายๆ ในสถานศึกษา ที่หายากยิ่งกว่านั้น คือภาวะผู้นำหรือความเป็นผู้นำ (ธร สุนทรายุทธ, 2551) ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีศักยภาพในการบริหารสถานศึกษา เพราะในปัจจุบันมีบริบทด้านต่าง ๆ ที่กระตุ้นให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องปรับเปลี่ยนตนเอง ด้านสังคมที่ประเทศไทยต้องเข้าสู่ประชาคมอาเซียนมีผลต่อการจัดการเรียนการสอน ด้านเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า การติดต่อสื่อสารเชื่อมโยงโลกด้วยระบบอินเทอร์เน็ต ทำให้อินเทอร์เน็ตเข้ามามีบทบาทในการจัดการเรียนการสอน ด้านเศรษฐกิจ ที่เต็มไปด้วยระบบทุนนิยม ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องระดมทุนบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ด้านนโยบายการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไปตามรัฐบาล ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องปรับเปลี่ยนอยู่เสมอ เช่น การจัดการเรียนการสอนแบบ Backward Design, Child Center หรือการจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ซึ่งนโยบาย

เหล่านี้เป็นหลักเกณฑ์ที่ผู้บริหารไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ในด้านการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารต้องจัดการทรัพยากรทางการศึกษาซึ่งประกอบด้วย ทรัพยากรการเงิน ทรัพยากรทางกายภาพ คือสินทรัพย์ของหน่วยงานหรือสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วยทรัพย์สินถาวรที่เป็นวัสดุ ครุภัณฑ์ ทรัพย์สินที่เป็นที่ดิน อาคารและสิ่งก่อสร้าง ทรัพยากรทางกายภาพที่มีส่วนสำคัญที่เชื่อมโยงกับประสิทธิภาพของการบริหารจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ (สมศักดิ์ คงเที่ยง, 2552)

ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลง นอกจากจะมีความรอบรู้ในเชิงการบริหารบทบาทหน้าที่และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์แล้ว ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมี E-Leadership หรือผู้นำยุคใหม่ที่แท้จริง ซึ่งถือว่าเป็นผู้ควบคุมกลไกหรือขับเคลื่อนการศึกษาไปสู่เป้าหมายแห่งการปฏิรูปการศึกษา เป็นผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพอย่างแท้จริง (สุธรรม ธรรมทัศนานนท์. 2554) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาจึงส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน เพราะการบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจของโรงเรียนเป็นชีวิตจิตใจของสถาบัน ส่วนงานด้านอื่น ๆ เป็นองค์ประกอบที่จะทำให้สถาบันดำเนินไปด้วยความราบรื่นเท่านั้น (พนัส หันนาคินทร์. 2542) งานสำคัญของโรงเรียนคืองานวิชาการ โรงเรียนใดที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานวิชาการสมควรได้รับการยอมรับว่าเป็นโรงเรียนที่ดำเนินภารกิจของโรงเรียนได้ผล (อุทัย บุญประเสริฐ. 2552) การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาหรือโรงเรียนเกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมี

ประสิทธิภาพที่สุด เพราะเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาทุกแห่งคือทำให้ความรู้ทางด้านวิชาการแก่ผู้เรียน (ภิญโญ สาร. 2526) รวมทั้งการบริหารงานวิชาการคือ การบริหารสถานศึกษา โดยมีการจัดกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน งานวิชาการเป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษา ไม่ว่าจะสถานศึกษาจะเป็นประเภทใด มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดโปรแกรมการศึกษาและการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษาซึ่งอาจจะเกี่ยวข้องทางตรงหรือทางอ้อมก็อยู่ที่ลักษณะของงานนั้น (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2553) งานวิชาการจะสัมฤทธิ์ผลเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาว่าจะเอาจริงเอาจังกับการบริหารงานวิชาการเพียงใดเพื่อให้การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ (อำภา บุญช่วย. 2537) การบริหารวิชาการประกอบด้วยงานหลายอย่าง สิ่งสำคัญของงานด้านวิชาการคือหลักสูตรเป็นตัวกำกับงานด้านวิชาการ ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้นำในการนำไปใช้ในแต่ละสถานศึกษาจึงแตกต่างกันไป การจัดโปรแกรม การศึกษาขึ้นกับปัจจัยหลายอย่าง เช่น บุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งผู้เรียนด้วย (สงวน สุทธิเลิศอรุณ. 2533) ซึ่งเป็นปัจจัยประการหนึ่งในการเสริมสร้างการเรียนที่จะทำให้การเรียนของเด็กไทยได้ระดับผลการเรียนสูงระดับโลกกันถ้วนหน้า คือภาวะผู้นำทางวิชาการที่เข้มแข็ง ผู้บริหารโรงเรียนยุคใหม่จะต้องเป็นผู้นำทางวิชาการอย่างเข้มแข็ง เป็นผู้จัดการที่เฉียบแหลม เป็นผู้ประสานชุมชนที่ดี เป็นผู้อำนวยความสะดวกที่เชี่ยวชาญ และเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ทั้งนักวิชาการและนักปฏิบัติ ในสาขาวิชาการบริหารการศึกษามีความเชื่อตรงกันว่าผู้บริหารเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญมากที่สุดในโรงเรียน หลายคนถึงกับกล่าวว่า ผู้บริหารมีอิทธิพลต่อทุก ๆ เรื่องทุก ๆ ด้านในโรงเรียน (ธีระ รุญเจริญ. 2550)

ด้านงานวิชาการ แนวทางการแก้ปัญหาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้ประสบผลสำเร็จและสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นหลักการที่ผู้บริหารมุ่งยกระดับความต้องการ ความเชื่อ ทศนคติ คุณธรรมของครูให้สูงขึ้น เพื่อให้มีผลต่อการพัฒนาเปลี่ยนแปลงโรงเรียนให้มีประสิทธิผล ซึ่งทำให้ผู้บริหารและครูมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อการที่ผู้บริหารสถานศึกษาใช้ความรู้ ความสามารถของตนกระตุ้นให้ครูเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและวิธีการแก้ไข เน้นกระบวนการแก้ปัญหาก่อนที่จะปฏิบัติ การเป็นผู้นำนั้นต้องกล้าคิด กล้าทำ กล้าเปลี่ยนแปลงตนเองก่อน (ทิพาวดี เมฆสวรรค์. 2545) การบริหารงานวิชาการ ด้านการจัดหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนรู้ พบว่า ทุกโรงเรียนมีหลักสูตรสถานศึกษาที่ดำเนินตามกรอบของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 พบปัญหาการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ของครูยังคงอยู่ในระดับสอดแทรกซึ่งสอนโดยครูคนเดียว ขาดความหลากหลายในรูปแบบและวิธีการ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 19 ไม่ได้ดำเนินการจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ซึ่งตามบทบาทหน้าที่เขตพื้นที่การศึกษาจะต้องดำเนินการจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นให้โรงเรียนในสังกัดไปพิจารณาเลือกสรรจัดบูรณาการตามความเหมาะสม และโรงเรียนส่วนมากยังไม่มีการจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรเพิ่มเติม เช่น เอกสารแนวทางการจัดการเรียนรู้ แนวทางการวัดผลและประเมินผล ระเบียบแนวปฏิบัติ ในการดำเนินการต่าง ๆ เช่น แนวการจัดทำรายวิชาเพิ่มเติม แนวปฏิบัติสำหรับนักเรียน ครู ในการแก้ 0, ร, มส. แนวทางการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน แนวทางการประเมินคุณลักษณะและสมรรถนะของผู้เรียน สภาพปัญหาพบว่า โรงเรียนยังจัดการเรียนการสอนการวัดผลและประเมินผลไม่อิงมาตรฐาน ทำให้ผลการประเมินระดับชั้นเรียนและระดับสถานศึกษาต่ำ รวมถึง

ผลการประเมินระดับชาติต่ำลงด้วย นอกจากนั้นครูไม่ปรับเปลี่ยนวิธีการในการจัดการเรียนรู้ ยังขาดการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยเฉพาะการสอนโดยยึดแบบเรียนหรือตำราบางเล่มเท่านั้นด้านการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ทุกโรงเรียนมีคณะกรรมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ไม่แสดงบทบาทหน้าที่ เนื่องจากไม่เข้าใจและมีความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของตนเองด้านพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โรงเรียนจำนวนมากไม่ปรับปรุงดูแลแหล่งเรียนรู้ที่เป็นห้องปฏิบัติการกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ อยู่ในสภาพที่ไม่พร้อมใช้งาน ห้องสมุดในหลายโรงเรียนไม่ได้รับการปรับปรุงพัฒนา โดยเฉพาะการใช้ IT, ICT ในเรื่องการจัดระบบทะเบียนหนังสือ ระบบการยืมคืน ระบบการสืบค้นอินเทอร์เน็ต หนังสือมีจำนวนน้อยไม่เอื้อต่อผู้เรียนในการเข้าไปใช้ศึกษาหาความรู้ อัตราการใช้บริการห้องสมุดต่ำมาก

ส่วนการบริหารงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ซึ่งเป็นหน่วยงานประสานนโยบาย กำกับ ติดตามและตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัด ต้องการมุ่งเน้นให้ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นหัวใจหลักสำคัญของการบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการองค์กร ฉะนั้น ผู้บริหารจะต้องมีทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงานเพื่อให้สถานศึกษามีความก้าวหน้า มีคุณภาพระดับสากลที่ได้มุ่งหวังไว้ และครูผู้สอนมีขวัญ กำลังใจที่ดีในการปฏิบัติงาน ตลอดจนเด็กนักเรียนทุกคน เก่ง ดี มีสุข กันทั่วหน้า ดังนั้น ผู้บริหารต้องมีพฤติกรรมทางด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีความสามารถสูง มีศักยภาพ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล และเป็นที่ยอมรับขององค์กร และในทางตรงกันข้าม ถ้าหากผู้บริหารคนใดมีพฤติกรรมทางด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ไม่เหมาะสม ไม่มีความสามารถ ไม่มีศักยภาพ ไม่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล และไม่เป็นที่ยอมรับขององค์กรแล้วย่อมส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาและคุณภาพของนักเรียนด้อยคุณภาพไปด้วย

สภาพปัจจุบันของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 จากการประเมินผลทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ในปีการศึกษา 2554-2556 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 มีคะแนนอยู่ในกลุ่ม 10 อันดับที่มีคะแนนต่ำ โดยเรียงลำดับจากที่มีคะแนนต่ำสุดขึ้นมา 10 อันดับ มีคะแนนเฉลี่ยลดลงและมีแนวโน้มลดลงทุกปี และมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ในการเร่งดำเนินการช่วยเหลือพัฒนาให้สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ ตรงกับสภาพปัญหาของโรงเรียนและผู้เรียนโดยใช้กระบวนการวิจัยการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอน เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19, 2556) จากข้อมูลดังกล่าว ผู้บริหารสถานศึกษามีส่วนสำคัญเป็นอย่างมากในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงการบริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้ผู้ตามมีความเต็มใจและกระตือรือร้นที่จะทำงานให้บรรลุผล

นอกจากนี้ การที่โรงเรียนจะมีคุณภาพหรือไม่ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น ๆ อีก คนที่มีคุณภาพเป็นกุญแจสำคัญที่จะไปสู่ความสำเร็จขององค์กร นอกจากปัจจัยที่ส่งผลความสำเร็จของสถานศึกษา นอกจากผู้บริหารสถานศึกษาแล้วยังมีบุคลากรในโรงเรียน ผู้นำชุมชน และการช่วยเหลือจากชาวบ้าน (นิติ สุวรรณศิริ, 2541) ผู้วิจัยได้ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาเพราะถือเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ในการพัฒนาการเรียนการสอน พัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทางด้านวิชาการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติจากบทบาทและความสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

กับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนักวิชาการต่าง ๆ และสังเคราะห์ องค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงได้ 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การมีวิสัยทัศน์ หรือการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล 3) การกระตุ้นทางปัญญา 4) การสร้างแรงบันดาลใจ และ 5) การเป็นแบบอย่างที่ดีในการนำ และศึกษาองค์ประกอบหลักในการบริหารงานวิชาการจากการสังเคราะห์กิจกรรมทางวิชาการที่สอดคล้องกับงานวิชาการจากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการของนักวิชาการต่างๆ และข้อกำหนดของหน่วยงานการศึกษาต่างๆ มาเป็นข้อมูล ซึ่งจากการสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของงานวิชาการในสถานศึกษา ได้ 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การนิเทศการศึกษา และ 4) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาและการพัฒนางานวิชาการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงทาง และเป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสามารถส่งเสริมพัฒนางานด้านวิชาการเพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19
2. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูและผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ประกอบด้วยครู จำนวน 688 คน และผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 109 คน รวมทั้งหมด 797 คน โดยเลือกมาจากครูจำนวน 1,773 คน และผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 119 คน รวมทั้งหมด 1,892 คน และตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 2 ตัวแปร คือ 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการสร้างบารมี ด้านการคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคล ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ และด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีในการนำ 2) การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

สมมติฐานของการวิจัย

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ตามการรับรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีความสัมพันธ์กันกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ซึ่งกำหนดขอบเขตของการวิจัยดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ครูและผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 52 โรงเรียน ประกอบด้วย ครูและผู้บริหารสถานศึกษา รวมทั้งหมด 1,892 คน และกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูและผู้บริหารสถานศึกษา รวมทั้งหมด 797 คน โดยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 2 ตัวแปร คือ
  - 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการสร้างบารมี ด้านการคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคล ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญาด้านการสร้างแรงบันดาลใจ และด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีในการนำ
  - 2) การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ที่สร้างขึ้น แล้วนำแบบสอบถามวิเคราะห์หาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา มีค่าระหว่าง .80 – 1.00 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearsons Product Moment Correlation) โดยวิธีหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item – total Correlation) ได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ .21 – .73 วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์-แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ ครอนบาค (Cronbach's Alpha-Coefficient) (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .93 ได้ข้อคำถามด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาทั้งสิ้น 31 ข้อ และได้ข้อคำถามด้านการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาทั้งสิ้น 19 ข้อ

4. การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์จำนวน 797 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

5. ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ระหว่างวันที่ 15 มีนาคม 2557 – 31 สิงหาคม 2557

6. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติพื้นฐานและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

7. วิธีดำเนินการวิจัย

- 7.1 ศึกษาเอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาและการบริหารงานวิชาการ เพื่อนำมาวิเคราะห์ สรุปเป็นกรอบแนวคิดแนวทางการศึกษามาสร้างแบบสอบถาม

- 7.2 ศึกษารายละเอียดตามวัตถุประสงค์ กำหนดเป็นประเด็นหลักและแจกแจงประเด็นหลักออกเป็นประเด็นย่อย ๆ นำมากำหนดเป็นข้อคำถามให้เหมาะสมกับเนื้อหาและขอบข่ายของประเด็นที่จะศึกษา

7.3 นำร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้นปรึกษาและขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ควบคุมวิทยานิพนธ์ และปรับปรุงแก้ไขให้ตรงและครอบคลุมเนื้อหา

7.4 นำร่างแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงเรียบร้อยแล้ว เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง

7.5 ปรับปรุงรูปแบบตามผู้ทรงคุณวุฒิ เสนอแนะและจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

8. วิเคราะห์ข้อมูล เมื่อได้รับแบบสอบถามคืนมาแล้ว ผู้วิจัยตรวจสอบและคัดเลือกแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์เท่านั้นไปวิเคราะห์ จากนั้นนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาลงรหัสให้คะแนนตามน้ำหนักคะแนนแต่ละข้อ และบันทึกข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ซึ่งผู้วิจัยจะแยกการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยต่อไป

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ผลการวิจัย สรุปได้ ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = .78) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้ ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีในการนำ ด้านการสร้างบารมี ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา ด้านการคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคล และด้านการสร้างแรงบันดาลใจ

2. ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = .72) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

และด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

3. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง ($r_{xy} = .36$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 มีผลการศึกษาที่สามารถอภิปรายได้ ดังนี้

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธวัชรัตน์ (2555) พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก พิมพ์พัตรา (2555) พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวม 4 ด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก วิไลวรรณ (2556) พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอสนามชัยเขต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก อุมาวดี (2557) พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 มีนโยบายพัฒนาสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาสู่ผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยการจัดอบรมต่อเนื่องทุกปี แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษา

ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 เป็นผู้ที่มีค่านิยมและอุดมการณ์ของตนที่เข้มแข็ง เป็นผู้เปลี่ยนแปลงทัศนคติ ความเชื่อ แรงจูงใจ ความเชื่อมั่นซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง การปฏิบัติงานของครู ให้เอาใจใส่ต่อการทำงาน มีพฤติกรรมที่ทำให้เพื่อนร่วมงานเกิดการยอมรับ ศรัทธา เป็นผู้มีความสามารถในการชักนำใ้มน้าวจิตใจให้คนอื่นมีความคิดเห็นคล้อยตาม เพื่อให้ผู้ตามมีความเต็มใจและกระตือรือร้นที่จะทำงานให้บรรลุผล ทั้งนี้เพราะว่า ผู้ที่เป็นผู้บริหารเป็นผู้ที่ได้รับการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีประเด็นที่นำมาอภิปราย ดังนี้

1.1 ด้านการสร้างบารมี พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดสามอันดับแรก คือ ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ และสามารถถ่ายทอดวิสัยทัศน์ไปยังผู้ร่วมงาน ผู้บริหารทำให้ผู้ร่วมงานเกิดความรู้สึกเต็มใจและภาคภูมิใจเมื่อได้ร่วมงานด้วย และผู้บริหารมีความรู้ความสามารถสร้างความมั่นใจให้กับผู้ร่วมงานว่าจะเอาชนะอุปสรรคปัญหาต่างๆ ได้ ทั้งนี้การที่ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการสร้างบารมีอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะผู้บริหารคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ของหน่วยงานและเน้นย้ำให้ผู้ร่วมงานเกิดจิตสำนึกในการทุ่มเทต่อการปฏิบัติภารกิจร่วมกัน

1.2 ด้านการคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคล พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดสามอันดับแรก คือ ผู้บริหารเป็นพี่เลี้ยงคอยแนะนำวิธีการทำงานแก่ผู้ร่วมงานเป็นรายบุคคล ผู้บริหารให้ความสนใจผู้ร่วมงานโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

และผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนผู้ร่วมงานที่มีความสามารถพิเศษให้เจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ทั้งนี้การที่ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะในปัจจุบันเป็นยุคแห่งเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารจึงส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาพัฒนาวิชาชีพโดยการเข้ารับการศึกษาอบรม สัมมนา ศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่องและแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน ผู้รับผิดชอบ โครงการ/กิจกรรมอย่างชัดเจนและเป็นระบบ และผู้บริหารส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาพัฒนาการศึกษาของตนเองในระดับที่สูงขึ้น เพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเององค์กรให้ทันกับยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

1.3 ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดสามอันดับแรก คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานระบุงปัญหาของหน่วยงานโดยการใช้เหตุผลและหลักฐานมากกว่าการคิดเอาเองว่าเป็นปัญหา ผู้บริหารใช้วิธีการตั้งคำถามเพื่อนำเข้าสู่การมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นของผู้ร่วมงาน และผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจในการหาวิธีป้องกันและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ทั้งนี้การที่ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในด้านการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการกระตุ้นทางปัญญาอยู่ในระดับมากเป็นเพราะผู้บริหารส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอและมอบหมายงานโดยคำนึงถึงความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคลเป็นสำคัญและผู้บริหารแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจอย่างแน่วแน่ที่จะทำงานให้สำเร็จตามที่กำหนด

1.4 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยรวม

อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดสามอันดับแรก คือ ผู้บริหารให้กำลังใจผู้ร่วมงานว่าจะสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ ผู้บริหารให้ความเชื่อมั่นในตัวผู้ร่วมงานว่าจะสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ และผู้บริหารมองการณ์ไกลและมีเป้าหมายในการทำงานที่ชัดเจน ทั้งนี้การที่ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ อยู่ในระดับมาก เป็นเพราะผู้บริหารมองไกลและมีเป้าหมายในการทำงานที่ชัดเจน สร้างค่านิยมในการทำงานโดยให้ผู้ร่วมงานคำนึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน และให้กำลังใจผู้ร่วมงานว่าจะสามารถทำงานที่มอบหมายให้สำเร็จได้ ทำให้ครูผู้สอนมีกำลังใจในการทำงานเป็นเพราะผู้บริหารมีการกระตุ้นการทำงานของครูผู้สอน สร้างความตระหนักให้กับครูผู้สอนถึงความสำคัญของการทำหน้าที่ของแต่ละบุคคล สร้างความเชื่อมั่นให้กับครูผู้สอนว่าสามารถทำได้ ทำให้ครูผู้สอนมีกำลังใจในการทำงานและพร้อมที่จะทุ่มเทกำลังกายและกำลังใจให้กับงานที่ผู้บริหารมอบหมายอย่างเต็มกำลังความสามารถ

1.5 ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีในการนำ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดสามอันดับแรก คือ ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์กว้างไกล รู้เท่าทันกระแสโลกาภิวัตน์ ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรม ประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในครรลองของศีลธรรมอันดี และผู้บริหารเป็นผู้มีความศรัทธาในวิชาชีพครูรักษาเกียรติ และชื่อเสียงของหมู่คณะ ทั้งนี้การที่ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีในการนำอยู่ในระดับมาก เพราะผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดีให้ครูและบุคลากรได้เห็น รวมทั้งปฏิบัติด้วยความสม่ำเสมอและเป็นไปตามธรรมชาติ ทำให้ครูและบุคลากรเกิดความเลื่อมใสศรัทธาในตัวของผู้บริหาร

2. การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากการบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักและเกี่ยวข้องกับทุกกิจกรรมในสถานศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายให้ไปสู่การมีคุณภาพของการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ อ่อนตา (2555) พบว่า 1) การบริหารงานวิชาการเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารการศึกษา โรงเรียนสังกัดแผนกการศึกษาธิการแขวง ไชยะบุรี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก อรุมา (2557) พบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุกัลยา (2557) พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากงานวิชาการเป็นงานหลักหรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาเป็นการบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา โดยเฉพาะการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน จึงเป็นจุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษาที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องดำเนินการจัดการศึกษาภายในสถานศึกษาให้ชัดเจน เพื่อเป็นแนวทางให้บุคลากรปฏิบัติได้บรรลุเป้าหมาย

2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะสถานศึกษามีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษามีการศึกษาวิเคราะห์เอกสารหลักสูตร การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเพื่อจัดทำโครงสร้างหลักสูตร และมีการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในแต่ละกลุ่มสาระ แต่ละรายวิชา สถานศึกษามีการนิเทศ

การใช้หลักสูตร การติดตามประเมินผล และการปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

2.2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ พบว่า การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ การที่งานวิชาการด้านพัฒนากระบวนการเรียนรู้มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา รวมทั้งจัดบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชน ท้องถิ่นมามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนตามความเหมาะสม สถานศึกษาจัดให้มีการนิเทศการเรียนการสอนแก่ครูในกลุ่มสาระต่าง ๆ ส่งเสริมให้มีการพัฒนาครู เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามความเหมาะสมรวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพอีกด้วย

2.3 ด้านการนิเทศการศึกษา พบว่า การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ด้านการนิเทศการศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ การที่งานวิชาการด้านการนิเทศการศึกษามีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด เพราะสถานศึกษามีการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดระบบนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนในสถานศึกษา โดยดำเนินการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนในรูปแบบหลากหลายและเหมาะสมกับสถานศึกษา ประเมินผลการจัดระบบและกระบวนการนิเทศการศึกษาในสถานศึกษาติดตาม ประสานกับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการนิเทศ

งานวิชาการ และการเรียนการสอนของสถานศึกษา การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การจัดระบบนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษากับสถานศึกษาอื่นหรือเครือข่ายการนิเทศการศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษาด้วย

2.4 ด้านการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา พบว่า การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ด้านการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษาอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ การที่งานวิชาการด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษามีคุณภาพในระดับมาก เพราะสถานศึกษามีการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารจัดการและดำเนินกิจกรรมตามภารกิจปกติของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องโดยการจัดระบบโครงสร้างองค์กรให้รองรับการจัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา กำหนดเกณฑ์การประเมินเป้าหมายความสำเร็จตามมาตรฐานการศึกษาและตัวชี้วัดของกระทรวง และเขตพื้นที่การศึกษา โดยการวางแผนพัฒนาติดตาม ตรวจสอบอย่างเป็นระบบ ประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษา และสำนักงานรับรองมาตรฐานการศึกษาเพื่อประเมินสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 โดยภาพรวมพบว่าความสัมพันธ์ทางบวก ($r_{xy} = .36$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ เพราะผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่สูงและเน้นการส่งเสริมงานวิชาการอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การบริหารงานวิชาการในระดับสถานศึกษาสูงขึ้นด้วย นอกจากนี้ อาจเป็นเพราะว่าการใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงทั้ง 5 ด้าน การสร้างบารมี ด้านการคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคลด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา ด้าน

การสร้างแรงบันดาลใจ และด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีในการนำ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ผู้นำมีอิทธิพลต่อผู้ร่วมงานและผู้ตาม โดยเปลี่ยนแปลงความพยายามของผู้ร่วมงานและผู้ตามให้สูงขึ้นกว่าความพยายามที่คาดหวังพัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานและผู้ตามไปสู่ระดับที่สูงขึ้น มีศักยภาพมากขึ้น ทำให้เกิดการตระหนักรู้ในภารกิจและวิสัยทัศน์ของกลุ่ม องค์กรการจูงใจให้ผู้ร่วมงานและผู้ตามให้คิดไกลเกินกว่าความสนใจของพวกเขาไปสู่ประโยชน์ของกลุ่มขององค์กรและสังคม (รัตติกรณ์ จงวิศาล. 2551) ซึ่งจากแนวคิดดังกล่าวทำให้การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพเป็นที่พอใจของทุกฝ่ายในที่สุด ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับการวิจัยของ พิมพ์พิชรา เมืองอินทร์ (2555) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลของโรงเรียน โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 พิชรินทร์ พันธโติดี (2556) พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 อรุมา (2557) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 โดยภาพรวมพบว่ามี ความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ฐิตารีย์ ภูขามคม (2557) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การเสริมสร้างพลังอำนาจ และบรรยากาศในองค์กรกับการดำเนินงานโรงเรียนเอกชน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อุมวดี (2557) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ธเนศ ทองน้อย (2557) พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน มีความ

สัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สุกัลยา (2557) พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 มีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และทองคำ พิมพา (2556) พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารงานวิชาการในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยที่ได้สรุปและอภิปรายผลมานั้น ผู้วิจัยมีแนวคิดเป็นข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่ดีซึ่งผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องดำเนินการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ให้อยู่ในระดับที่มากที่สุดต่อไปและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ ควรมีการพัฒนา ดังนี้

1.1.1 ด้านการคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคลมี ซึ่งผู้บริหารต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลต้องทราบศักยภาพของบุคลากรแต่ละคน จึงจะสามารถมอบหมายภาระงานได้ตรงตามความถนัดและความสามารถของบุคลากร และส่งเสริมความก้าวหน้าในหน้าที่การงานตามความรู้ความสามารถที่ปรากฏจึงจะทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จ

1.1.2 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ซึ่งผู้บริหารต้องมองการณ์ไกลและมีเป้าหมายในการทำงานที่ชัดเจน สร้างค่านิยมในหน่วยงานว่าผู้ร่วมงานต้องคำนึง

ถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน และสามารถจูงใจให้ผู้ร่วมงานเกิดความรู้สึกว่างานที่ทำงานเป็นสิ่งสำคัญและนำภาคภูมิใจ

1.2 จากผลการวิจัยพบว่าการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่ดีซึ่งผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องดำเนินการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ให้อยู่ในระดับที่มากที่สุดต่อไปและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ ควรมีการพัฒนา ดังนี้

1.2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารต้องสนับสนุนให้ครูทำการวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อปรับปรุงหลักสูตรของสถานศึกษา และประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

1.2.2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ซึ่งผู้บริหารต้องจัดให้มีพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ รวมถึงจัดการเรียนการสอน และพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.2.3 ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ซึ่งผู้บริหารต้อง

มีการกำหนดมาตรฐานตัวบ่งชี้และวัตถุประสงค์ในการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาอย่างชัดเจนโดยการตัดสินใจแบบการมีส่วนร่วม รวมถึงสนับสนุนส่งเสริมให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และมาตรฐานการศึกษาในระดับกลุ่มงานภายในสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จในการบริหารจัดการเชิงคุณภาพเปรียบเทียบกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาทั่วไป

2.2 ควรศึกษารูปแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารสถานศึกษา

2.3 ควรศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา

2.4 ควรศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขนาดต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้สำหรับการบริหารสถานศึกษาอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

กาญจน์ เรืองมนตรี และธรินทร์ นามวรรณ. (2554). *การบริหารวิชาการและนวัตกรรมจัดการเรียนรู้*.

มหาสารคาม : อภิชาติการพิมพ์.

ธ สุนทรายุทธ. (2551). *การบริหารจัดการเชิงปฏิรูปทฤษฎีและปฏิบัติทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: เนติกุลการพิมพ์.

ธีระ รุญเจริญ. (2550). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 4.

กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง.

บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กทม: ประสานการพิมพ์.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). *การบริหารวิชาการ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ. (2554). *การพัฒนาสมรรถนะทางการบริหาร*. มหาสารคาม: คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- พนัส หันนาคินทร์. (2542). *ประสบการณ์ในการบริหารบุคลากร*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมศักดิ์ คงเที่ยง. (2552). *หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: มิตรภาพการพิมพ์และสตูดิโอ.
- สุธรรม ธรรมทัศนานนท์. (2554). *หลักการ ทฤษฎี และนวัตกรรมการบริหารการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อัมเรศ เนตาสีธิ. (2554). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ. *วารสารศึกษาศาสตร์*. 22(3), 186 – 201.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2552). *การวิจัยด้านการจัดการศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- Bass, B. M. (1985). *Leadership and Performance Beyond Expectations*. New York : Free Press.
- Bennis, W., & Nanus, B. (1985). *Leaders : The strategies for taking change*. New York : Harper and Row.
- Burns, D.D. (1978). *Feeling Good : The New Mood Therapy*. New York : William Morrow.
- Fullan, M. & St. C. Germain. (2006). *Learning Places*. Thousand Oak, CA : Corwin Press Ontario Principal's Council.
- Hoy, Wayne K. & Cecil G. Miskel. (2001). *Educational Administration : Theory, Research and Practice*. 6thed. Mc Graw – Hill International Edition.
- Tichy, N. & Devanna, M. A. (1986). *The transformational leader*. New Jersey: NJ, John Wiley and Sons, Inc.
- Yukl, G. (1998). *Leadership in Organizations*. 3rded. New York: Pentice Hall.